COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

CBN-advies 117/3 - Voeren van de boekhouding en opstellen van de jaarrekening in een andere munt dan de euro

Advies van 26 november 2008

De Commissie kreeg de afgelopen tijd een aantal aanvragen van vennootschappen met de vraag het voeren van de boekhouding en het opstellen van de enkelvoudige jaarrekening niet te doen in euro maar in een andere functionele munt.

Het kan voorkomen, in uitzonderlijke gevallen, dat het opstellen van een jaarrekening in euro niet aangewezen is en dat zij, via wisselkoersverschillen of omrekeningsverschillen, een vertekend beeld zou geven van de economische werkelijkheid.[1]

De procedure voor het vragen van een afwijking is vastgelegd in art. 14 Wet 17.07.1975 en in art. 125, § 1 W.Venn.

De Minister van Economische Zaken kan enerzijds volgens de Wet van 17.07.1975 in bijzondere gevallen, na een met redenen omkleed advies van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen, toestaan dat wordt afgeweken van de regels vastgesteld op grond van artikel 4, zesde lid, van artikel 9, § 2, de artikelen 10 en 11 Wet 17.07.1975. Deze bevoegdheid wordt op dezelfde wijze door de Minister van Middenstand uitgeoefend ten aanzien van de vennootschappen en andere ondernemingen die als klein kunnen worden beschouwd in de zin van het Wetboek van vennootschappen. De Commissie wordt in kennis gesteld van het besluit van de Minister.

Anderzijds kan volgens het Wetboek van vennootschappen de Minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheden heeft, in bijzondere gevallen, na een met redenen omkleed advies van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen, toestaan dat wordt afgeweken van de koninklijke besluiten genomen ter uitvoering van de bepalingen gemeenschappelijk aan de rechtspersonen geregeld in het Wetboek van vennootschappen, titel De jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening[2]. Met betrekking tot de kleine vennootschappen wordt deze bevoegdheid uitgeoefend door de Minister die de Middenstand onder zijn bevoegdheden heeft. Ook hier wordt de Commissie in kennis gesteld van het besluit van de Minister.

Krachtens art. 9, § 2 samen met art. 10, § 1 van de boekhoudwet (van 17.07.1975) en art. 22, derde lid samen met art. 27 K.B. W.Venn., moeten de balans en de resultatenrekening rechtstreeks aansluiten bij de boekhouding en de boekhoudstaten (proef- en saldibalans) die een samenvatting zijn van de boekingen. De conclusie is dan ook steeds geweest dat de (verplichte) opstelling van een jaarrekening in euro impliceerde dat ook de boekhouding in die munt zou worden gevoerd.[3]

Daarnaast bepaalt art. 22 K.B. W.Venn. dat in de jaarrekening de bedragen in euro worden uitgedrukt. De keuze van de munt waarin de rekeningen worden opgesteld is dus bepalend voor de jaarrekening.[4]

In navolging van de op 04.07.2008 door Minister Van Quickenborne gegeven sectorale toestemming voor het voeren van de boekhouding en het opstellen van de jaarrekening in USD voor individuele "diamantvennootschappen" (wiens activiteit bestaat in de handel in ruwe en geslepen diamant) die aan bepaalde inhoudelijke en formele voorwaarden voldoen, heeft de Commissie een advies geschreven om de voorwaarden van deze aanvragen te kaderen.

1. Definitie van de functionele valuta

De boekhouding van een vennootschap alsook de jaarrekening dienen opgesteld te worden in de functionele valuta. De functionele valuta is de valuta in de voornaamste economische omgeving waarin de entiteit actief is.[5] Bij de opstelling van de jaarrekening bepaalt iedere entiteit de functionele valuta. De functionele valuta van een entiteit weerspiegelt de voor haar relevante onderliggende transacties, gebeurtenissen en omstandigheden.[6]

2. Bepaling van de functionele valuta

De bepaling van de functionele valuta moet gebeuren op basis van volgende factoren.[7]

a. De valuta die hoofdzakelijk bepalend is voor de verkoopprijs van goederen en diensten (dit zal vaak de valuta zijn waarin de verkoopprijs van de goederen en diensten wordt uitgedrukt en afgewikkeld).
b. De valuta van het land waarvan de concurrentiekrachten en de regelgeving hoofdzakelijk de verkoopprijs van haar goederen en diensten bepalen.
c. De valuta waarin middelen uit (inzonderheid intragroeps-) financieringsactiviteiten (dat wil zeggen bij uitgifte van schuldbewijzen en eigen-vermogensinstrumenten) worden gegenereerd.
d. De valuta die hoofdzakelijk bepalend is voor de arbeids- en materiaalkosten, en andere kosten voor de levering van goederen en de

verlening van diensten (dit zal vaak de valuta zijn waarin dergelijke kosten zijn uitgedrukt en worden afgewikkeld).
e. De valuta waarin ontvangsten uit operationele activiteiten gewoonlijk worden aangehouden.

De eerste drie voorwaarden worden de primaire aanwijzingen genoemd.

Wanneer bovengenoemde aanwijzingen een gemengd beeld geven en er onduidelijkheid bestaat over de functionele valuta, dan moet het bestuursorgaan van de vennootschap op oordeelkundige wijze de functionele valuta motiveren als zijnde de valuta die de economische gevolgen van de onderliggende transacties, gebeurtenissen en omstandigheden op de meest getrouwe wijze weergeeft. Hierbij kent het management het meeste gewicht toe aan de primaire aanwijzingen, alvorens rekening te houden met de andere aanwijzingen, die bedoeld zijn om aanvullende en ondersteunende aanwijzingen op te leveren om de functionele valuta van de entiteit te bepalen.[8]

Hierbij kan tevens gesteld worden dat niet noodzakelijk alle primaire voorwaarden tegelijkertijd moeten vervuld zijn.

De Commissie herinnert tevens aan haar vorige adviezen:

- de Commissie was in het verleden reeds van oordeel dat het feit dat een in ons land gevestigde industriële onderneming haar aankopen en haar omzet grotendeels met het buitenland verwezenlijkt, als dusdanig niet volstaat om de toekenning te rechtvaardigen van een afwijking die de onderneming zou toelaten haar jaarrekening op te stellen in een vreemde munt.[9] Tenzij de transacties steevast in een andere munt dan de euro zouden afgewikkeld worden.
- er werd tevens reeds onderstreept dat de regel dat de jaarrekening dient opgesteld te worden in euro niet de mogelijkheid uitsloot hierop een afwijking toe te staan wanneer het bedrijf van een onderneming in hoofdzaak wordt uitgeoefend buiten de euro muntzone en dat het grootste deel van haar tegoeden en verplichtingen en van haar resultaten in deze muntzone moeten worden gesitueerd. In deze gevallen speelt de gewenste coherentie met de euro context niet of nauwelijks.[10]
- tevens verduidelijkte de Commissie reeds dat de aanvragende onderneming de meeste van de werkzaamheden in een andere muntzone dan de euro muntzone moet verrichten en dat de meeste van haar tegoeden, verbintenissen en resultaten op die muntzone betrekking moeten hebben. De Commissie is immers van oordeel dat een vennootschap die om een afwijking verzoekt, moet kunnen aantonen dat zij daadwerkelijk de meeste van haar activiteiten in die andere muntzone dan de euro muntzone verricht.[11]

De functionele valuta wordt, eenmaal vastgesteld, niet gewijzigd, tenzij deze onderliggende transacties, gebeurtenissen en omstandigheden wijzigingen hebben ondergaan.[12]

Het komt het bestuursorgaan van de vennootschap toe bij het aanvragen van een afwijking op het voeren van de boekhouding en het opstellen van de jaarrekening in euro, het gebruik van de functionele valuta te motiveren op basis van de bovenstaande primaire aanwijzingen en in tweede instantie op basis van de andere aangereikte elementen.

Een en ander impliceert dat het leeuwendeel van de activa, de schulden en de opbrengsten moeten afgewikkeld worden in de betrokken vreemde valuta.[13]

3. Bijkomende voorwaarden

De toelating voor het voeren van de boekhouding en het opstellen van de jaarrekening in een andere munt dan de euro, is aan een aantal bijkomende voorwaarden gekoppeld waar het bestuursorgaan van de vennootschap nauwlettend moet op toezien.

a. Opdat de boekhouding kan gevoerd en vooral de jaarrekening kan uitgedrukt worden in de functionele valuta, andere dan de euro, dient het maatschappelijk kapitaal vennootschapsrechtelijk tevens uitgedrukt te worden in de functionele valuta waarin de jaarrekening zal opgemaakt worden. Deze voorwaarde is een gevolg van art. 3 Wet 30.12.1885[14]. In de openbare en administratieve akten worden de bedragen uitgedrukt in euro of in een munteenheid van een Lid-Staat van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.
b. Tevens dient de betrokken vennootschap in de toelichting te verwijzen naar de afwijking die is verleend door de betrokken Minister voor het voeren van de boekhouding en het opmaken van de jaarrekening in de toegepaste functionele valuta. Daarbij dient door het bestuursorgaan van de vennootschap bevestigd te worden dat de redenen waarom de afwijking werd verleend, onverkort van toepassing zijn op de betrokken jaarrekening.
c. Een afwijking voor het voeren van de boekhouding en het opstellen van de jaarrekening in een andere munt dan de euro zal slechts voor drie opeenvolgende boekjaren gegeven worden.
d. Indien het bestuursorgaan de functionele valuta, eenmaal vastgesteld, wil wijzigen, kan dit enkel na een nieuwe aanvraag gericht aan de bevoegde Minister. Deze voorwaarde geldt niet indien het bestuursorgaan besluit over te schakelen op de euro gedurende de periode waarvoor de afwijking geldt.
e. Het bestuursorgaan van de vennootschap zal er jaarlijks op toezien of de vennootschap bij voortduring de in de derogatie opgenomen voorwaarden vervult. Zij neemt daartoe in voorkomend geval een vermelding op in het jaarverslag bedoeld in art. 95 W.Venn. om het (verder) gebruik van de functionele valuta te motiveren.

De Commissie zal de toepassing van dit advies op een gepast ogenblik evalueren.

De Commissie zal op een later tijdstip omrekeningsregels formuleren indien de jaarrekening initieel opgemaakt in de functionele valuta, om welke reden ook, wordt gepresenteerd in euro.

1 Advies 117/2, Bulletin CBN, nr. 7, juni 1980, p. 2-4.

2 Art. 92 en volgende W.Venn.

3 Zie Advies 173/1, Overschakeling op de Euro: boekhoudrechtelijke aspecten, Bull. C.B.N., nr. 37, januari 1997, blz. 4-24, punt C. Omdat art. 9 Wet 17.07.1975 stelt dat de inventaris wordt ingericht overeenkomstig het rekeningenstelsel van de onderneming. Bovendien moet het rekeningenstelsel van de vennootschap zodanig worden opgevat of aangepast dat de balans en de resultatenrekening zonder toevoeging of weglating voortvloeien uit de balans van de desbetreffende rekeningen. In dit advies was uiteraard nog sprake van de Belgische frank. Vandaar dat in de hierboven aangehaalde tekst de euro wordt vermeld.

4 Advies 117/2, op. cit.

5 IAS 21, § 8.

6 IAS 21, § 13.

7 Geïnspireerd op IAS 21, § 9 en 10.

8 IAS 21, § 12.

9 Advies 117/2, op. cit.

10 Bulletin C.B.N., nr. 27, p. 15-17.

11 Bulletin C.B.N., nr. 47, p. 56.

12 IAS 21, § 13.

13 Bij de op 04.07.2008 door Minister VAN QUICKENBORNE gegeven sectorale toestemming voor het voeren van de boekhouding en het opstelling van de jaarrekening in USD voor individuele "diamantvennootschappen" werd als voorwaarde opgelegd dat minimum 90 procent van de activa en de schulden en 95 procent van de opbrengsten van de vennootschap in USD dienen afgewikkeld te worden.

14 B.SB.S., 31.12.1885. Gewijzigd door de wet van 12.07.1991, B.S., 09.08.1991 en bij K.B. 20.07.2000, B.S., 30.08.2000.